

Plž

Plzeňský literární život

Knihovna města Plzně / Pro libris / Ason-klub

Kruh přátel knižní kultury

Ročník XXIV / 2025

11

OBSAH

EDITORIAL

POEZIE

Markéta Zvolánková:
Intimní sféra II. 2

PRÓZA

Petra Kohoutová: Žádný učený
se nemusel učit Máchův Máj 4

PŘEDZVĚSTI

Daniela Kovářová:
Tulačka po všech galaxiích 7

POSTPRAVDY

Stanislav Bukovský:
Posvátná rarissima 10

ILUSTROVANÉ ZBYTEČNOSTI

Vhrsti: Pablo Picasso 12

LISTY ASON-KLUBU

PLŽ SMAJLÍK

Vhrsti: Velbloud v boudě III. 13

NAVŠTÍVENKA

Josef Straka: Bezručov 14

ČRTY Z CEST

Peggy Kýrová: Konečně kousek
skutečné historie! 15

POZAPOMENUTÉ KNIHY

Vladimír Novotný: Z dobrého srdce ... 18

(NE)KRITICKY

Vladimír Gardavský:
Román Ovečky a vlci
završil volnou trilogii 20

Martin Liška: Něco se končí,
něco začíná 21

ZVONCE KONCE

Vladimír Novotný: Po Pěší zóně 23

EDITORIAL

Žijeme v „bublinách“. Myslí se tím uzavřená společenství sociální, názorová i zájmová. Ta plží „bublina“ zahrnuje nejen literáty – autory, ale i recenzenty, čtenáře plzeňského literárního měsíčníku a možná okrajově i jiné sympatizanty mimo region.

Do své intimní zóny vás ale pozve málokdo. Již podruhé tak činí básnička Markéta Zvolánková a navíc pod tímto titulem připravuje k vydání i svou třetí básnickou sbírku. Obdobnou předzvěstí vbrzku budoucí knihy Jak prožít stáří je i povídka Daniely Kovářové Tulačka po všech galaxiích. Poprvé představujeme prozaičku Petru Kohoutovou, novou členku Střediska západočeských spisovatelů. A také předsedu poroty Ceny Bohumila Polana, básníka Josefa Straku, který nám zaslal text prozaický. O výsledcích této soutěže budeme informovat příště. Stanislava Bukovského představovat nemusíme – své vtipné komentáře píše a uveřejňuje již drahnou dobu. Dnešní téma neméně vtipně korunuje i Vhrsti v Ilustrovaných zbytečnostech. Vtipu není nikdy dost, a tak připojuje i třetí stránku literárních smajlíků nazvaných podle jednoho z nich Velbloud v boudě. Nechybí ani cestopisná črta Peggy Kýrové. Na svých literárních toulkách objevuje Vladimír Novotný pro veřejnost téměř neznámou prózu Karla Klostermanna.

Prozaickou tvorbu Terezy Herzogové a Iva Fencla reflektují Vladimír Gardavský a Martin Liška, který do naší „bubliny“ vstoupil relativně nedávno a velmi dobře se v ní usadil i v roli prozaika. Kéž by – na rozdíl od pomíjivosti bublin mýdlových – měla ta naše dlouhého trvání. Neplatilo to bohužel pro Pěší zónu, již umíráček zavzonil mnohem dříve, než nynější Zvonce konce Vladimíra Novotného.

Jana Horáková

MARKÉTA ZVOLÁNKOVÁ

Intimní sféra II.

Vzpomínka

To ticho od řeky
v myslánce ukrývám,
a když už všechna vřava světa
nervy mé do uzlíků splétá,
víčka svá zavírám.
Ta příroda zná léky!

Bejvávalo

Jenom tak bezděky
alba si prohlížíš,
kolotoč, taneční, maturák, promoce –
svět tvůj tak daleký,
že v něm číst neumíš
už ani emoce.

Dvojí tvář světa

Proudem unášené
labutě křídly vodu hladí.
Krky natažené.
Pohlédnou nad kapradí –
v síti hedvábné
muška tam vzlyká schoulená.
Co je půvabné,
druhou tvář často ještě má.
Kde jeden svobodně
životem proplová,
jiný na samém dně
se smrtí rozmlouvá,
kde jeden nachází
krásku a jistoty,
jiný je v nesnázi

na hraně prázdnoty.
Takové balance
jsou, zdá se, nutností.
Bolest i romance
součást je bytostí.

Idyla

S němými svědky na stráži
zas rybník s šerem rozjímá
a až se mlhy nabaží,
pak náruč světlu klidně dá.
Pohoupe kachny, labutě,
s kapry si bude zpívat
a večer sotva pohnuté
vzlykne a začne zívat.
S němými svědky na stráži
nocí se zahalí
a až ho spánek nabaží,
lesk ránu odhalí.

Pokoj v duši

Mou duši cestu proráží
paprsků prvních něžné stříbření,
mračna chybí v té koláži,
v čemž spočívá mé smíření.
Smíření s časem, který plyne
na světlé chvíle občas zapomíná,
náladě hlavu chladem stíná,
pláče a funí, neobjímá,
který však sem tam v odvetu
nabídne jabloň v rozkvětu,
oblékne mech do sametu,
zahraje k ptačímu libretu.

Po uvádání – vzkříšení,
a tak na širé plantáži
mé duše... sladké víření –
už zase radost vyráží.

Neúnavně

Až srdce unavené
si řekne: „Tak už dost!“
odseknu: „Hochu, ne ne,
co je to za hloupost,
klidně si voraž, vem si dovču,
ale pak zpátky do práce,
důchod je tabu, to věz jistě,
jedině regenerace!“

Vyhlídky

Na chvílku zcela zastaví
a rozhlédne se vůkol.
Smutky v radost se přetaví.
Les zas splnil svůj úkol.

Už pádí

Svůj komický cval bezhlavý –
už koník neřeší,
už tam, kde věčný květen mají,
si hoví v ořeší.
Pak dřevěný splav navštíví,
kde kuličky se hrají
a že tam slunce pálí, neva,
všichni to dobře znají.

Planá naděje

Zas věří v mír, nabere dech,
pozvedne bílou vlajku –
všechno to bude v cajku!?!
Pak zazní jeho vzdech

a všechno je to v hájku.

Jenom

Je jenom zem a nebesa.
Je jenom voda, oheň, vzduch.
Je jenom zrak, hmat, čich a sluch.
Je jenom šálek espresa.
Je jenom já, my, oni, bůh.

Skládačka

Pod tíhou jichž se neklesá.
Takové chtěl by plnit plány,
takové touhy chtěl by mít,
takové chtěl by sklízet rány,
takové spaní okusit.
Proč bolí každá facka drsná?
Proč úkoly jsou těžší stále?
Proč prémie jsou pořád malé?
Proč můry budí v noci ze sna?
Kde je druhá tvář pexesa?

Timšel

Žádný hřích Evin na bedrech!
Žádné Kainovo znamení!
Každý je strůjcem svého „štěstí“.
I bez křivého nařčení.

Nevinnost

To ticho u řeky
jenom tak bezděky
proudem unášené
s němými svědky na stráži
mou duší cestu proráží,
až srdce unavené
na chvílku zcela zastaví
svůj komický cval bezhlavý –
zas věří v mír, nabere dech.
Je jenom zem a nebesa,
pod tíhou jichž se neklesá.
Žádný hřích Evin na bedrech!

PETRA KOHOUTOVÁ

Žádný učený se nemusel učit Máchův máj

„Když to je tak strašná nuda!“ úpěl Adam. Klára si podrážděně povzdechla. „Adame,“ oslovila syna nicméně mírně, „to se nedá nic dělat. I když je to pro tebe nuda, naučit se to prostě musíš. Už se s tebou trápím hodinu, tak se, prosím, trošku snaž.“ – „Ale já se snažím, mami, fakt. Když ono je to tak hrozný!“

Klára se kousla do jazyka, aby synovi neřekla něco, co by opravdu bylo hrozný. „Tak znova,“ pobídla ho: „Byl pozdní večer, první máj... pokračuj!“ – „No jo, pořád. Byl, byl večer... no a nějaká hrdlička něco zpívala v háji...“ Klára měla chuť začít si rvát vlasy. „Ne, Adame. Byl pozdní večer, první máj, večerní máj, byl lásky čas, hrdliččin zval ku lásce hlas, kde borový zaváněl háj.“ – „Tak vidíš, že je tam nějaká hrdlička! A je v háji!“ – „V háji bude tvoje známka z češtiny, jestli se to nenaučíš. Tak znova. Byl pozdní večer...“

Do pokoje, kde se Klára s Adamem učili, nakoukl Petr a soucitně pokýval hlavou. Soucit se zřejmě vztahoval jak ke Kláře, tak i k Adamovi. „Taky nemám zrovna dobrou paměť,“ informoval je, jako by to snad nevěděli. – „No ne, nepovídej!“ neodpustila si Klára. Petr se naježil. „A snadno ti taky vysvětlím, proč,“ pronesl ledově. „Je všeobecně známou věcí, že nadprůměrně inteligentní lidé dobrou paměť nepotřebují, protože všechny důležité věci dokážou vydedukovat, tudíž si nepotřebují nic pamatovat.“ – „Jo, jo, to se říká,“ reagovala na jeho proslov Klára a řekla to tak, aby bylo patrné, že se říkají různé blbosti. „Ale zrovna Máchův Máj asi nevydedukuješ, že jo?“ doplnila jedovatě. – „Protože to není důležitá věc!“ zvolali Adam a Petr jednohlasně. Klára zvedla oči k nebi a už se nadechovala, že něco řekne, když ji přerušil Adam naprosto neobvyklým záchvatem sebekritiky: „Ale stejně si spíš připadám jako totální vůl, než jako nadprůměrně inteligentní člověk!“

„Tak to není,“ otočil se k němu Petr. „Lidé bez dobré paměti skutečně bývají inteligentní, a naopak člověk, který má výbornou paměť, může být blbec!“ – „Proč ses podíval na mě?“ zeptala se mrazivě Klára. – „Budu ti potom vyprávět jeden příběh,“ mluvil Petr dál k Adamovi a Kláru ignoroval. „Až to budeš umět,“ dodal. – „Nebo až mě odvezou do blázince,“ pomyslela si Klára, zatímco Adam zhluboka vzdychal. – „Neboj, naučíš se to,“ chtěl

syna povzbudit Petr. – „Jasně,“ přidala se Klára. „Žádný učený z nebe nespadá.“ – „Jenže žádný učený se určitě nemusel učit Máchův Máj!“ kvílel Adam. – „Ale musel. Já jsem se ho naučila a představ si, že tatínek nakonec taky. Začni znovu od začátku!“ – „No jo, pořád! Byl první večer, pozdní máj, teda ne, obráceně, a hrdlička v háji...“

Ač se to zdá neuvěřitelné, po nějaké době přece jen přes hrdličku jakž takž úspěšně překlápěli – v tom smyslu, že Adam udělal v této části básně třikrát za sebou jenom jednu chybu.

Nastal čas přikročit k části o plynoucích oblacích, které si odsouzenec na smrt volí za posly. Klára se už také cítila jako odsouzenec na smrt, nicméně dokázala Adamovi zarecitovat: „Vy, jež dalekosáhlým během svým co ramenem tajemným zemi objímáte, vy hvězdy rozplynulé, stíny modra nebe, vy truchlenci, jež rozsmutnivše sebe, v tiché se slzy celí rozplýváte, vás já jsem posly volil mezi všemi. Kudy plynete u dlouhém, dálném běhu, i tam, kde svého naleznete břehu, tam na své pouti pozdravujte zemi. Ach zemi krásnou, zemi milovanou, kolébku mou i hrob můj, matku mou, vlast jedinou i v dědictví mi danou, šírou tu zemi, zemi jedinou!“

„No ty vole!“ okomentoval její přednes Adam. „Jak si to, mami, můžeš pamatovat?“ – „Zřejmě nejsem nadprůměrně inteligentní člověk, takže paměť potřebuju,“ ušklíbla se Klára. – „Jo tak,“ pokrčil rameny Adam, „a co jsou truhlíci?“ – „Truhlíci?“ zeptala se nechápavě. „Proboha!“ došlo jí to za chvíli. „Truchlenci! Od slova truchlit! To znamená mít zármutek, být smutný.“ – „Jo, aha... já jsem taky truchlík! Fakt se to nikdy nenaučím!“ – „Ale to víš, že se to naučíš, ty můj truchlíku. Tak jedem: Vy, jež dalekosáhlým během svým..., opakuji!“ – „Vy, který běžíte daleko.“ – „Ne, Adame, ne. Vy, jež dalekosáhlým během svým.“ – „Už jsi někdy, mami, slyšela, že by někdo použil slovo dalekosáhlý?“ zeptal se Adam, přičemž si oběma rukama zoufale svíral hrsti vlasů. „Co je to sakra za slovo?“ – „Víš, ta básnička vznikla v 19. století,“ odpověděla Klára. „A pak, je to přece básnička. V básničkách můžou být jiná slova, než jaká normálně slyšíš.“ – „V 19. století?! Tak proč se to mám učit teď?“ – „No, je to jedna z nejkrásnějších...“ – „Pchá!“ nenechal ji domluvit Adam, „jedna z nejkrásnějších! Truhlíci! Dalekosáhlý! Tak to určitě!“ zařval.

„Ať si o tom myslíš, co chceš, naučit se to musíš!“ zařvala na oplátku Klára. Dalších třicet minut pak sváděli boj s ramenem tajemným, rozplynulými hvězdami a stíny modra nebe, až opět došli k částečnému vítězství – tři opakování s jednou chybou. Jenže potom se cesta ke konečnému cíli zasekla na truchlencích. „Vy stízníci,“ deklamoval Adam, „jež brečíte...,“ – „Nejsou to stízníci, ale truchlenci! A v tiché se slzy celí rozplývají!“ – „No,

vidíš. Takže brečí. Copak se to nedá říct normálně?“ vrčel Adam. – „Zkus to znova,“ vyštkla Klára. – „Vy smutňáci, který se rozplýváte...“ – „Truchlenci! Truchlenci! Truchlenci!“ řvala Klára a každé truchlence doprovodila důrazným bouchnutím do stolu. – „No jo, pořád! Tak teda truh... truchlenci. Vezmu to znova: Vy... vy... vy blbouni...“

„Blboun jsi akorát ty! Já si jdu udělat kafe a ty si tady opakuješ truchlenci, truchlenci, truchlenci,“ oznámila Klára a protřepala si ruku, která jí bolela v důsledku dalších tří úderů do stolu. Pak si skutečně odešla udělat kafe, aby ty blbouny nějak rozdýchala.

Nakonec to zvládli, Adam odříkal zadané části básně skoro bez chyby, dokonce i truchlence přestal proměňovat podle své invence.

Když se mu to podařilo potřetí, otřel si z čela pot a prohlásil, že jakmile tu pitomost odříká ve škole, okamžitě ji s radostí zapomene.

Kláru to sice mrzelo, ale přit se nechtěla, neboť i ona už měla Máchova Máje právě tak dost. Raději se otočila k Petrovi: „Chtěl jsi nám vyprávět nějaký příběh, ne?“ – „Příběh?“ podivili se Petr i Adam unisono. „Jaký příběh?“ – Já chápu,“ začala pomalu Klára, „že nadprůměrně inteligentní lidé dokáží všechny důležité věci okamžitě vydedukovat, takže si nemusí pamatovat skoro nic, ale přece jenom...“ – „Jo, aha!“ bacil se Petr do čela. „Ten příběh! Takže, když jsem studoval na matfyzu, měl jsem spolužačku, která se pořád chlubila, jak měla na základce i na gymplu samé jedničky. Jenže byla... no prostě, bylo nám jasné, že se všechno učí nazpaměť, ale nijak zvlášť tomu nerozumí. Znáte takové ty matematické formule, jako třeba: mějme úsečku $Ú$ a bod $Bé$. Pro všechna $Bé$ nalezneme bod $Cé$ tak, aby byla vzdálenost $Bé - Cé$ nejmenší?“ Klára i Adam přikývli. („No vida, blbosti si pamatuje,“ pomyslela si Klára.)

„No, tak ta holčina se ze skript učila právě tyhle formule, i když vůbec nevěděla, o co jde,“ pokračoval její manžel. „Zato si ale všechno doslova zapamatovala. Když přišla ke zkoušce a začala: ‚Mějme úsečku $Ú$ a bod $Bé$. Pro všechna $Bé$ nalezneme bod $Cé$ tak, aby byla vzdálenost $Bé - Cé$ nejmenší...‘, zkoušející na ni nejdřív chvíli nevěřícně koukal, potom se zvedl a zařval: ‚Milá slečno, seberte si index I a jděte do prdele $Pé!$ “

Kláru i Adam museli uznat, že je to hezký příběh, ale Klára byla toho mínění, že by se takovým způsobem se studenty mluvit nemělo. „Máš pravdu,“ souhlasil s ní překvapivě Petr. „Chtěl jsem jenom Adamovi ukázat, že někdo, kdo má fenomenální paměť, může být... řekněme ne právě nejchytřejší.“ – „Hm, to určitě,“ opáčila Klára, „stát se může leccos. Stejně tak může být člověk s fenomenální pamětí inteligentní a člověk prakticky

bez paměti může být ne právě nejchytřejší, že jo?“ – „Hm,“ odpověděl Petr a zamračil se.

„A jak vlastně o té příhodě víš?“ zeptala se rychle Klára. – „Ono se to nějak profláкло. Mělo to totiž ještě dohru. Ta slečna si šla stěžovat k děkanovi...“ – „Ani se nedivím!“ komentovala to Klára. – „A děkan tomu profesorovi nařídil, aby se slečně omluvil. Několik dní potom přišel pan profesor do třídy, slavnostně se uklonil a zeptal se: ‚Je tady slečna Nováková?‘ Slečna Nováková, celá rudá, vstala. ‚Tak z rozhodnutí děkana,‘ promluvil profesor pomalu, ‚do té prdele Pé chodit nemusíte!‘ No, a po prvním semestru ta slečna vypadla, takže jsme se pak dozvěděli, co té úžasné omluvě předcházelo.“

„Můžeš mi teď udělat večeri Vě?“ zeptal se Adam vážně.

Z přednesu Máje nazítří dostal dvojku Dé.

PŘEDZVĚSTI

DANIELA KOVÁŘOVÁ

Tulačka po všech galaxiích

Zafuněla mi do zátylku. Otočila jsem hlavu na polštáři na druhou stranu a zahleděla jsem se jí přímo do očí.

„Už je čas,“ řekla.

Posadila jsem se na posteli a hodila nohy na zem. Ega mi dýchla na kolena. Vzala jsem její hlavu do dlaní a pomazlila jsem se s ní, jak to dělám pokaždé, když za mnou přijde. Přiložila jsem svůj obličej na ten její a vtáhla do sebe její vůni. Jako každý pes je slabě cítit, ale kdoví jak psům voníme my, lidé?

Ega už by nejradši vyrazila. Ale já potřebuji ještě chvílku vnímat ten pocit, když nahé prsty u nohou kloužou po koberci.

„Vydrž, holka,“ říkám. „Už jdu.“

Vyšly jsme z domu rovnou do lesa, a jen co jsem pod nohama ucítila suché jehličí, proměnila jsem se, abychom si byly rovny.

Ega je osvalená fena velkého švýcarského salašnického psa. Váží něco přes padesát kilo. Jestli tu rasu neznáte, je bílo světle a tmavě hnědá. Na rozdíl od bernského salašnického psa, kterého určitě vídáte častěji, má krátké chlupy, ale jinak stejně přátelskou povahu. Já se v poslední době proměňuji ve vlčici se stříbrnou srstí. Jsme pak s Egou stejně velké a mů-

žeme spolu dovádět v lese, válet se ve vlhké trávě nebo stejně rychle plavat. Málo se to ví, ale vlci jsou výborní plavci, dokáží ulovit kořist i ve vodě a srst jim pomáhá při pohybu v peřejích.

Běžely jsme, co nám síly stačily. Ega moc nevydrží a je unavená dřív než já. Když už nemůže, doběhneme k nějaké vodě a tam se vykoupeme.

Dnes jsem vybrala šumavskou Vydru. Je to má oblíbená řeka, kterou musíte trochu znát, abyste se mohli vykoupat. Já v ní ale umím vytvořit tůňky, ve kterých se obě dokážeme smočit. Miluju vodu, koupání i plavání, možná o to víc, že se mi toho blaha v normálním životě často nedostává. Když jsme se dost vydováděly, ořepaly jsme ze sebe přebytečné krůpěje, doběhly jsme s Egou na mýtinku a rozvalily se na slunci. Už si ani nepamatuji, kdy jsem se naposledy opalovala. Válely jsme se v trávě, povídaly jsme si a užívaly si slunečného dne a všech vůní lesa.

Pak jsem se rozhodla navštívit rodiče. Sedávají na kryté terase, pijí kávu, tatínek kouří lulku a maminka cigarety, obvykle bez přestávky jednu za druhou. Často s nimi na terase sedává i Romka.

Moje sestra zemřela deset let před rodiči, ale mě těší vidět je všechny tři pohromadě. Blížím se k nim ve své lidské podobě, Ega vedle mě cupitá jako dobře vychovaný ovčácký pes. Přivítám se s rodiči a se sestrou, sednu si k nim a povídáme si. Vyprávím jim, co je nového, konzultuji s nimi své zdravotní problémy, vzpomínáme na příbuzné, vybavujeme si zážitky, prohlížíme alba... Jo a taky sestře vypiju polovinu kávy.

Pak na mě Ega štěkne a mně dojde, že je čas.

Rozloučím se s rodiči a se sestrou a vydáme se s Egou na další cestu. Ještě se ohlédnu a pokusím se udržet v nose mamčin parfém značky Angel. Bůhví kdy ho zase ucítím...

Ego byl můj poslední pes, ještě když jsem bydlela v domě se zahradou, a pomohl mi v mnoha těžkých chvílích. Dožil se deseti let, a když mě opouštěl, hodně jsem to oplakala. Ale s holkou je větší zábava v lese i ve vodě a mnohem líp se s ní povídá, tak jsem si za parťáčku vybrala fenu. Když cestujeme dál, vyroste do velikosti koně a přenese mě, kam je potřeba...

Obě se krokem přesouváme k nedaleké restauraci s pivovarem a se zahrádkou. Ega jde v psí podobě, já v lidské. Není to daleko, ale přesto mám čas vymyslet dnešní sestavu kamarádů i značku pivovaru. Přátelé mě vidí už z dálky, volají na mě, mávají, objednávají pro mě pivo, které jim právě dnes nejvíc chutná. Vítám se s nimi, sednu si na volné místo uprostřed skupiny a povídáme si, jako kdybychom se opustili včera. Popisují mi nové zajímavé knihy, filmy, co běží v kině i na Netflixu, nejlepší divadelní představení. O politice v takových chvílích nemluvíme. Vyzkoušela jsem různá témata, ale politika je příliš konfliktní a já si tyhle výpravy

dopřávám pro potěšení, a ne proto, aby mi zvedaly tep i tlak. Je mi moc dobře, Ega leží u mých nohou a příjemně mě hřeje.

„Měla bys vidět sérii Živel,“ otočí se na mě Ježek, který sedí nejbliž. „Moc by se ti líbil příběh i zamotané vztahy mezi jednotlivými hrdiny.“

Přemýšlím, kdy jsem byla naposledy v kině, kdy v divadle, kdy jsem držela v ruce papírovou knihu. Přisednu si blíž k Ježkovi a on se pod stolem svým kolenem dotkne toho mého. Tuhle větev příběhu budu muset jednou taky prozkoumat...

Když si přátelé začnou objednávat večeři, Ega se zvedne, aby mě upozornila, že je čas jít. Loučíme se, s některými se obejmu a ty nejdražší na kratičkou chvíli přitisknu k sobě. Jsem už na cestě, když se ohlédnu a mávám na ně. Ježek na mě hledí déle než ostatní...

„Je čas,“ drcne do mě Ega.

Vím.

Vzpamatuji se a otevřu oči. „Tak jsem tady s večeří,“ řekne sestra Hedvika a přisune si židli až k mé posteli. Všechny sestry tady jsou vlídné, ale sestru Hedviku mám nejradši. Není infantilní, nemluví na mě zdobnělinami a má citlivé ruce i duši. Zvedne horní půlku mé postele, posadí mě a uhladí kolem mě povlečení.

„Dnes máme k večeři čokoládový jogurt,“ řekne. „Vím od vašich dětí, že ho máte moc ráda.“ Usměju se na ni, ale vnější pozorovatel nic nevidí. Po masivní mrtvici jsem na většinu těla ochrnula a nedokážu mluvit. Dokážu jen otevírat oči a pusy a polykat. Ale vidím a slyším a všechno, co jsem během svého života zažila, si pamatuji. Dívám se na Hedviku tak vlídně, jak jen dokážu, a cítím, že ona mým pocitům rozumí. Polknu první lžičku a vychutnávám v ústech lahodnou mléčnou směs se spoustou čokolády.

„Po jídle vám pustím nový film na Netflixu,“ řekne Hedvika a popisuje příběh, o kterém už vím od přátel. „Jmenuje se Živel. Trochu detektivka, ale taky propletenec komplikovaných vztahů. A hlavní hrdina je velký fešák.“

Ano, odpovídám Hedvice. Na ten film se moc ráda podívám.

Hedvika mi opatrně strčí do pusy poslední lžičku jogurtu a ubrouskem mi jemně utře rty. Zvednu oči nad její hlavu. Na zdech visí fotografie mých rodičů, manžela, dětí, vnučat, přátel, psů... Na několika fotkách jsem i já s Egem. Na jiném obrázku se vedu s Ježkem za ruku, bosí pomalu kráčíme po písčité pláži. Za námi se líně převaluje moře...

Vzpomínám si na to odpoledne. Vybavím si slanou vůni a mezi prsty ucítím směs písku a vody.

Dívám se na televizní obrazovku, na které už Hedvika nastavila film.

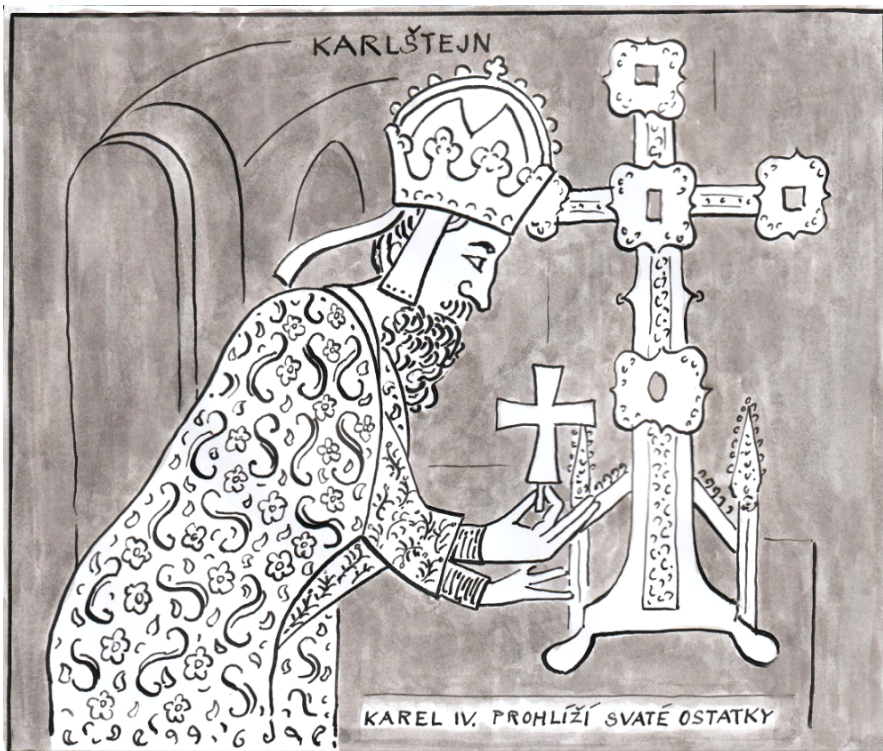
A už vím, kam se s Egou vypravíme příště.

(Povídka je součástí připravované knihy Jak prožít stáří)

STANISLAV BUKOVSKÝ

Posvátná rarissima

Pro katolíky jsou nejcennějšími předměty svaté relikvie – tělesné pozůstatky světců, zbytky jejich oděvů, obuvi a různé věci dochované z jejich pozůstalosti. Některé mají zázračnou moc. Proto uctívání ostatků svatých způsobuje zázraky. Konají-li posmrtně zázraky obzvláště zbožní křesťané katolického a pravoslavného vyznání, stávají se kandidáty na blahorečení a následně i svatořečení. Jsou-li svatořečení, tak všechno, co po nich zůstane, má zázračnou moc, tudíž je to neskonale cenné. Ve středověku se s ostatky svatých čile obchodovalo, protože co má cenu, dá se i prodat. Velkým sběratelem svatých ostatků byl největší Čech, Otec vlasti, český král a císař Svaté říše římské, Karel IV., po meči Lucemburský.

Ilustrace Stanislav Bukovský

Relikvie se ukládají do relikviářů. Pro bezpečné uložení relikviářů se stavěly kaple a kostely. K nejcennějším relikviím patřily například: předkožka Páně, mléko Panny Marie, pírkó z křídla svatého Michaela. Lebka svatého Vojtěcha je tak cennou relikvií, že se dochovala dokonce ve třech exemplářích. Zachovalo se také velké množství třísek z kříže, na němž byl Pán Ježíš Kristus ukřižován. Je jich tolik, že by to vydalo na několik takových křížů. Že jsou relikvie nade vší pochybnost pravé, stvrzovali biskupové a arcibiskupové tzv. certifikátem pravosti neboli autentikou, a vlastní pečeti. Kdyby pak přesto chtěl někdo pravost ostatků zpochybňovat, koledoval by si o nařčení z rouhání a kacířství.

Pravost uměleckých děl stvrzují znaleckým posudkem nebo certifikátem odborníci mající hluboké znalosti v oblasti umění, případně soudní znalci. Dílo, jež má doklad o pravosti, lze pak na jedné straně prodat za přiměřenou cenu a na druhé koupit bez obav, že se jedná o falzifikát. Cenné artefakty se kupují hlavně proto, že to jsou originály od renomovaných umělců. Hodně důležité je, především u obrazů, aby měly pravou signaturu. Ta bývá mnohdy důležitější, než obraz sám. Některá díla po několikerém přeprodání dosahují takovou cenu, že jejich majitel může mít v nich uložený učiněný majlant. Kdyby pak nějaký odborník s hlubokými znalostmi v oblasti umění chtěl zpochybnit pravost tak cenného díla, riskoval by tím svůj život. Udělá líp, nebude-li do toho šťourat.

Ne vždy odborníci s hlubokými znalostmi v oblasti umění poznají kvalitu uměleckého díla. Vincenta van Gogha považovali v jeho době za mazala a trh jim dával za pravdu. Vždyť van Gogh za živa prodal pouhopouhý jeden obraz. Dnes odborníci s hlubokými znalostmi v oblasti umění už ale ví, že kupovat Goghovy obrazy je ta nejlepší investice. Na trhu s uměním dosahují ceny desítek milionů dolarů, čili v korunách miliardových hodnot, a s každým dalším prodejem jejich cena neustále roste.

Taky se stalo, že falzifikátor Han van Meegeren namaloval několik nikoliv kopií, ale zdánlivých originálů slavného malíře Jana Vermeera van Delfta a odborníci s hlubokými znalostmi v oblasti umění tvrdošjně trvali na tom, že to jsou skutečné Vermeerovy originály, dokud jim ten geniální padělatel pod jejich dohledem nenamaloval další stejně kvalitní originály tohoto barokního nizozemského mistra. No, originál je originál a falzifikát není originál. Ale píše se, že až 50 % prodávaných originálů jsou padělky. Taková blamáž by se biskupům a arcibiskupům, když už jednou vydali na nějakou relikvii autentiku, stát nemohla.

Zajímavými a žádanými privatissimy jsou kecky sportovců, trenérky zpěváků a podpřsenky zpěvaček. I tyto novodobé relikvie dosahují na aukcích poměrně velkých hodnot. Ale prodává se to bohužel bez certifikátů o pravosti.

VHRSTI

Pablo Picasso

Dobří umělci napodobují,
velcí umělci kradou.

Jedním z podezřelých z krádeže Mony Lisy v roce 1911 byl Pablo Picasso.

- Celé jméno Pabla Picassa má 23 slov.
- Když se narodil, porodní asistentka si myslela, že je mrtvý, a přestala mu věnovat pozornost. Miminko zachránil jeho strýc.
- První slovo, které prý jako dítě vyslovil, nebylo máma, ale tužka.
- Picasso předpokládal, že bude známý spíše jako básník než jako malíř. Mezi lety 1935 a 1959 napsal více než 300 básní a 2 divadelní hry.
- Za svůj život vytvořil 3 500 obrazů, 100 000 grafik, 300 soch a 34 000 ilustrací.

VHRSTI

Velbloud v boudě III.

Kreslení v kavárně

Pózují v kavárně U Branky
dvě zcela nahaté Kubánky.
Že jsou to holky krásné a snědé,
tužka po papíře sama mi jede.

Domino

Porazil jsem v dominu
dominu.
Domina teď vztekla prská,
už se těší, až mě zmrská.

Co ještě čekám

Co ještě čekám od života?
Snad aspoň porci hemenexu,
vyškrábat kastrol od rizota,
zapít to pivem, trochu sexu.

V tělocvičně

Včera večer v tělocvičně
protáhl jsem tělo cvičně.
Byl to pocit výjimečný,
šlo o tělo pěkné slečny.
Na žíněnce pod kruhy
byla první, já druhý.

Velbloud v boudě

Nedělej z komárů velbloudy,
vždyť se ti nevejdou do boudy.
Jakmile uděláš velblouda z komára,
právem tě manželka v chalupě pokárá.

Mistr Jan Hus vystupuje

Příští stanice:
Kostnice.

Zasloužený odpočinek

Zasadil jsem lípu,
teď tu pod ní hnípu.

Pes u patníku

Viděl jsem psa v noci u patníku,
zvíře bylo zjevně v tísní.
Teď tu hledám noty na hmatníku,
zvěčním čokla v tklivé písni.

Teče nebo neteče?

Koupil jsem si ropný vrt,
neteče z něj ani prd.
Co jsem to já za šejka,
že mi z něj prd vytejká?

Knižní klub

Založily babky knižní klub,
teď jenom užasle hledí,
že mají knihy svůj líc i rub
a padesát odstínů šedi.

AI

Už je všechno sežraný,
už je všechno vypitý.
Jak teď dělat mejdany?
Zeptáme se GPT.

JOSEF STRAKA

Bezručov

Něco zlého, nebo spíš nevydařeného, se zas obrací. Ještě to nelze toliko zahlédnout, ale cítí se to v hlase, i v hlase jiných. I když kolem sebe jakýsi šedavo-lepkavý pokryv. Vrací se též nějaké „stydění se“, není to úplně stud, ale nějak takto. Otazník, asi ano. A lidé si stále povídají o tom samém. Jsme to ještě? Jako... jako by se nic nestalo? A stalo se? Celé dny vysedávání v malých nálevnách na vesnicích. Provádí se výzkum ve skrytu pivních sklenic. Mezi hraním si s pivními tácky. Mezi posunováním různých předmětů po stole, do toho vytáhnout zápisník a napsat jeden, dva odstavce. Hned si to zapsat, než si toho někdo všimne. A i kdyby... Stejně to tady U Mrázů nebo Na Vršku nikoho nezajímá.

Temná ulice s jedním blikotajícím světlem lampy a pak zeleně osvětlený poutač jednoho pivovaru. Tedy respektive, pod ním byl ještě jeden, menší, na místní pivo. Vstupuje se po temně rudém koberečku, který je dosti prošlapaný, a celý se shrnuje. Málem tam doslova vpadneš, ale vyrovnáváš to, a na pár vteřin se tvá ruka dotýká jakéhosi madla na dveřích. Vstupuješ a obhlížíš terén, ne však moc okatě, abys už na začátku neprozradil svůj záměr. Nakonec si vyhlédneš druhý stůl, kousek od rohu místnosti, ten první by byl lepší, hezky v koutě, ale už byl bohužel obsazen. Objednáváš si místní pivo a misku arašídů, nikdo si tě nevšímá. Není to nevšímavost nikterak nenávislná, prostě jen „ten je tu poprvé, toho si nebudeme všimát“, sedíš a minuty ubíhají.

Chceš, aby tak utekly dvě hodiny, než se vydáš směr hotelový pokoj, který má toho večera pět nebo šest lůžek. Takový hotel, penzion, jako jakási „přidružená výroba“ u jednoho domu, jako přívýdělek k platu. Domluvils cenu, nechali to na tobě, kolik chcete dát, tři sta? Tak ano, máte ho mít. Na jednu noc, nebo na dvě? Na jednu, odpovídáš. Tak jo, prý, a už dávají klíče a lůžkoviny. Naproti je místní hospoda, kdybyste chtěl, a ochutnejte zdejší pivo, říkají. Jen co se ubytuji, vyrazím, odvětim. S menší odmlkou, tak jo, a zítra hodte klíče do dřevěné budky u vchodových dveří. Díky, a nashledanou, a už jsou pryč, už je nikdy neuvidíš. Stejně jako skoro všechny ubytovatele v uplynulých měsících. Jezdíš sem a tam, a cosi si zapisuješ do notýsků. Zachycuješ rozhovory, nálady, též někdy i výkřiky a různá zvolání, opilecké mluvy a kecy.

Občas se po těch vesnicích a malých městech i projdeš a též cosi zaleschneš. Obezřetně si vždy objednáš, působíš trochu divně, tak nějak „exilově“, jak by pojmenovali mnozí, ale nikdo, nebo jen málokdy, na tebe mluví. Možná tak pár slov za týden. Vydržíš tam vždy dvě hodiny. Jsi takový lidský rekordér, spustí se v tobě play a jede to, ale někdy také ne, páska

se zasekává. Využíváš svou podobu nenápadného hotelového hosta k jakémusi psycho-sociologickému průzkumu sentimentů a nálad. Chaordická pozorování. Mnohé ti uniká, ale možná přeci jen cosi zachytíš. Někdy to jsou jen zašmodrchané zápisky, často několik nesouvislých vět, které pak někdy luštíš a dáváš tomu tvar v dalším meziměstském spoji. Měníš kraje, nahodile, jednou na severu, podruhé na východě, pak přejeďš třeba jen dvacet kilometrů, a další den více jak sto. Nikdo tě neplatí, jezdíš sám, většinou o tvé pidičinnosti nikdo moc neví. Je asi po volbách, nebo zas před nějakými dalšími, stále jsme vlastně po „něčem“, nebo před „něčím“. Stav neklidu. U piva, v těch hospodských šlamastykách, je, zdá se, tento neklid méně výrazný.

Emoce vyublávají s počtem přinesených piv, většinou je ale překvapivě ticho, ne jako ve městech, kde to hučí hovory, ale na těch nejvzdálenějších předměstích je to podobné ticho. Minuty ve vesnických hospodách ubíhají pomaleji, jinak než ve městě. Každá minuta je jako jinde dvě. Dvě hodiny se někdy příšerně vlečou. Být všude jen čtyři hodiny, vyjma spánku, dvě hodiny ubytování a malá procházka a dvě v restauračním, nejčastěji hospodském prostředí. Zbytek strávíš přejezdy, případně občasně toulky po okolí. Dny a týdny, nekonečné „turné“. Zastavuješ se s někým, ale jen velmi málokdy, na kus řeči. A zase jdeš, jedeš. Tvá černá taška už pomalu nedrží. Někdy dojedeš domů, vyměňuješ věci, cosi přepereš v ruce a jedeš dál. Nemá to asi cenu, ale stále ještě nekončíš. Zítra zas do nějakého... Bezručova.

ČRTY Z CEST

PEGGY KÝROVÁ

Konečně kousek skutečné historie!

Florida je krom jiných zajímavostí a atrakcí také místem startu kosmických raket, což mimochodem v podstatě předpověděl ve svém románu *Ze Země na Měsíc* už Jules Verne. Jeho hrdinové startovali na Měsíc z místa pouhých 250 kilometrů vzdáleného od mysu Canaveral, z něhož 100 let po vydání románu odstartoval první skutečný let na Měsíc. Místo je totiž pro tento účel ideální, protože je ze všech oblastí Spojených států nejbliže k rovníku, což umožňuje využít odstředivou sílu zemské rotace při startech raket. Je tedy jasné, že prostě musíme zamířit na mys Canaveral. V letech 1963–1973 se jmenoval Kennedyho mys, jméno se ale neujalo, a tak byl tomuto kusu země vrácen původní název. Původními obyvateli oblasti byli příslušníci kmene Ais. Mys objevil pro Evropany v roce 1513 Juan Ponce de León, když hledal Pramen mládí.

Máte-li v autě fungující klimatizaci, pak je cestování na Floridě fajn záležitost. Silnice podél pobřeží od Fort Lauderdale směrem na sever vede

tu po mořském pobřeží, tu alejemi ve vnitrozemí, občas projede kolem milionářských venkovských sídel. Jsou to domy honosné, honosnější, nej-honosnější a snobské. Jeden dům jako by se nemohl rozhodnout, je-li renesančním zámkem, kostelem či pozůstatkem gotického hradu, jiný ne-obratně napodobuje maurský styl. Některé domy se pečlivě skrývají za vysokými hustými živými ploty. Noc strávíme nedaleko Orlanda. Kdybychom tady přejeli Floridu napříč na její západní pobřeží, mohli bychom navštívit Waldu Matušku. Ale na to prý nemáme čas a taky se to nedělá, přepadnout někoho doma bez ohlášení. A tak ráno místo na západ zamí-říme na východ na mys Canaveral, na ostrov Merritt do Kennedyho ves-mírného střediska. To je ale zavřené, máme smůlu.

Popojedeme tedy blíž místu odpalování raket, které samozřejmě veřej-nosti přístupné jen tak není. Přes plot vidíme budovu, v níž se rakety staví na výšku a odkud se pak převáží k odpalovací rampě. Rakety – většinou rozestavěné – si můžeme prohlédnout celkem z blízka, nedaleko od nich stojí i raketoplán. Vlastní startovací komplex pro odpalování raket ale vidí-me jen z dálky.

Přes Daytona Beach, kde se jezdí automobilové závody 500 mil v Day-toně a 24 hodin v Daytoně, vede naše cesta do St. Augustine, nejstaršího trvale osídleného města na severoamerickém kontinentě. Španělé ho za-ložili už roku 1565 pod jménem San Agustín. Město je snad díky svému stáří absolutně neamerické, žádné mrakodrapy, žádné obludy z železobe-tonu a skla, jen krásné domy, kostely a pevnost. I hotýlek Ramada Limited, kde nacházíme přívětivě ubytování, je nízký, klidný a nenápadný.

Po všech těch dlouhých kilometrech trávíme skoro celý den odpočinkem a plaváním u moře. Ono se v tom tropickém vedru ani nic jiného přes den dělat nedá. Až kupící se černé mraky nás vyženou z pláže a zanedlouho začne pršet. Počasí ideální k procházce městem v Americe praktiky sta-robylým.

Uličky města jsou jako vystřižené z historických filmů. Španělský kolo-niální styl za rohem vystřídá styl westernový, takže čekáte, kdy se kolem vás na koni proženou místní desperados. Baroko vedle westernových domečků – to jsou ulice St. Augustine. Z barů se line živá hudba a ob-čerstvit se můžete nejen pravou italskou zmrzlinou, ale kupodivu i slušným a správně vychlazeným pivem a dokonce tady nabízejí i skutečné kafe! Žádnou tmavou tekutinu neurčité barvy bez chuti a bez zápachu, ale poctivé espresso!

Následující den nejprve prozkoumáme španělskou pevnost Castillo de San Marcos, nejstarší v USA, která nebyla nikdy v žádné bitvě dobytá. Volně se procházíme, zkoumáme vnitřní prostory, kocháme se mohutný-mi hradbami i kanóny a děly, která vypadají, že jsou připravena kdykoliv vystřelit. Do hlavní kanónů můžeme strkat hlavy, Zuzanka si v jednom zkouší hrát na dělovou kouli. Vejde se do hlavně skoro celá. Z pevnosti se otevírá výhled na moře i na půvabný Most lvů (Bridge of Lions). V průběhu

staletí nad pevností vlálo 5 vlajek – první španělská vlajka, britská, druhá španělská, vlajka Konfederace a konečně vlajka USA. Florida byla Španělskou kolonií do roku 1763, kdy ji na základě výsledku sedmileté války získali Britové, kteří území drželi do roku 1783 – tehdy jej po jejich porážce v americké válce za nezávislost opět získali Španělé. V roce 1821 byla oblast na základě smlouvy Adams-Onís předána Spojeným státům, a tak se 3. března 1845 stal z Floridy 27. stát USA. Za americké občanské války byla Florida v letech 1861–1865 součástí Konfederace.

Z pevnosti naše kroky vedou k Mission Nombre de Dios, která byla založena už roku 1587. Samozřejmě je to katolická misie, včdyť ji založili Španělé. Nachází se zde muzeum, vysoký kříž vztyčený ke čtyřstému výročí založení misie, přívětivý starý hřbitov, Národní svatyně Panny Marie z La Leche – první mariánská svatyně v USA, rustikální oltář, fontány, sochy... ideální místo pro procházku v jakémkoliv denní době.

Ulice St. George potěší naše oko půvabnými dřevěnými domečky. Mezi nimi stojí i nejstarší dřevěná škola v USA.

Ačkoliv je St. Augustine malé město, jeden den na prozkoumání jeho půvabů nestačí. A tak se i následující odpoledne vydáváme do jeho úzkých historických uliček. Hospody a hospůdky s názvy, které odkazují na historii regionu, například Pirát a jeho dáma, bary, taverny, staré domy a domečky, muzea větší i docela maličká, krámky a krámečky nabízející rozmanitá povyražení i zážitky. Například noční výpravu za duchy města... V Old Tyme Photo se můžete obléknout do historického kostýmu a nechat se vyfotit povytivým staříčkým fotoaparátem. Fotku dostanete jako stylový plakát WANTED (zločiny si můžete vybrat z přepréstré nabídky). A tak se na chvíli proměním v děvů á la Tornádo Lou a u barového pultu „báru, kde houstne dým“ zapózuju s puškou v ruce pro fotografa. Zanedlouho si s sebou odnáším hezkou vzpomínku. Plakát hlásá, že odměna za mé dopadení je 5 tisíc dolarů ve zlatě.

Projdeme se po náměstí, nevynecháme místní katolickou katedrálu, pomník Juana Ponce de León, bránu do starého města, El Galeon – plně funkční repliku španělských lodí ze 17. století... občas nás předjede koňmi tažený kočár, v němž se vezou movitější turisté. St. Augustine prostě historií žije.

Než následující den opustíme tohle krásné město, užíváme si ještě moře a obrovských vln, dokud nás kvůli údajně blížící se bouři nevyžene z pláže pobřežní hlídka. Se St. Augustine se rozloučíme na místě, kde prý Juan Ponce de León našel Pramen mládí. Než sem přijeli Španělé, stávala zde 3 tisíce let indiánská vesnice kmene Timucua. V parku se nachází kromě přírodního pramene, považovaného za onen kýžený Pramen mládí, též vesnice Timucuanů, pomník na místě, kde údajně Španělé přistáli či pomník zakladateli města Pedre Menéndez de Avilésovi, španělskému conquistadorovi. Jestli někdy pojedete do St. Augustine, vyčleňte si na návštěvu parku raději celý den, vyplatí se to. A nezapomeňte ochutnat Pramen mládí! Třeba je to vážně on...

VLADIMÍR NOVOTNÝ

Z dobrého srdce

Některé knižní tituly jsou pozapomenuté, o některých se ale můžeme s převelikou určitostí domnívat, že jsou zapomenuté se vším všudy: ať už oprávněně nebo neoprávněně. Ruku na srdce: kdo ze čtenářů a znalců díla západočeského klasika Karla Klostermanna má ještě povědomost o jeho dávné knize *Z dobrého srdce*? Úplně zapadla, zůstala v hlubokém stínu zejména raných spisovatelových šumavských příběhů, zřejmě se jí však nedostalo po vydání ani později sebemenší kritické reflexe. Nejspíše k tomu ve své době chybělo právě ono „dobré srdce“.

Tahle pozapomenutá kniha přišla na svět poprvé v roce 1909 čili nedlouho po vydání úspěšného autorova „blatského“ románu *Mlhy na Blatech* a před uveřejněním často reeditované prózy *Odyssea soudního sluhy*. Krátce předtím Klostermann oslavil šedesáté narozeniny a těšil se z velké čtenářské odezvy svých literárních děl. U „*Dobrého srdce*“ ji není snadné určit, jenže kolem tohoto svazku (ve Spisech Karla Klostermanna vyšel v chronologickém pořadí jako patnáctý z jedenačtyřiceti) panují četná nedorozumění. Například v poněkud zastarávajícím hesle o autorovi, připraveném před několika desetiletími pro akademický *Lexikon české literatury*, je tato kniha v bibliografické části charakterizována jako „povídka“ a v části interpretační se o ní pisatelka hesla Marie Řepková ani slůvkem nezmiňuje. Na záložce v reedici prózy u Jos. R. Vilímka v rámci zmíněných *Spisů* se o žádných povídkách nic nepíše, zato se mluví o „tomto Klostermannově románu“.

Pravda je jako obvykle někde uprostřed. V uvedeném knižním titulu skutečně najdeme patero povídek, napsaných s klostermannovským starosvětským ostrovtipem, z nichž upozorněme aspoň na Plzeňskou siluetu nebo na povídku s názvem *Vídni* třeba se postavit. Ale tato pětice tvoří pouze svého druhu výplň mezi dvěma většími prózami. Svazek totiž zahrnuje titulní, stostránkové vyprávění *Z dobrého srdce*, které snad můžeme označit za malý román a které se nepochybně opírá o vlastní Klostermannovy zážitky z časů vídeňských studií. Nejde zde o autobiografický příběh, nýbrž o situaci, kterou mohl autor dobře znát: totiž drama „chudého hochy, který za podpory své ubohé matky a přísného strýce hrdinsky snáší příkoří a nedostatky studenta bez peněz“. Zápletku neprozradíme, přesto je pozoruhodné, jak poměrně snadno mohl tenkrát jeden vykutálený mladík přijít k neoprávněnému složení maturity: stačilo se vypravit do Uher a tam s trochou němčiny vše zařídit.

Román to ale z hlediska žánrového určení přece jenom není, zato vyličení života českých studentů ve Vídni je skutečně brilantní. Můžeme

ovšem konstatovat, že svazek Z dobrého srdce obsahuje kromě titulního „nerománu“ ještě neprávem zapomenutou spisovatelovu prózu, totiž více než stoosmdesátistránkovou, ergo románově koncipovanou prózu nazvanou Pan profesor. Na rozdíl od vstupního příběhu je situována do „všeckého města“, které podle autora leží „v srdci naší Šumavy“. Dočítáme se, že je staroslavného původu, má málo přes dva tisíce obyvatel, bylo (čili v sedmdesátých letech předminulého věku) sídlem okresního a berního úřadu a „žilo se v něm velmi prostě a patriarchálně“. Díky Miloslavu Kristovi, vševědoucímu znalci šumavského světa, se ujišťujeme, že dozajista kráčí o Kašperské Hory. Ty nejsou jedinkrát zmíněny a román začíná „kterého krásného říjnového večera, kdy slunce polívá zlatým mihotavým třpytem rulové skály“.

Zjednodušeně řečeno kráčí o vyprávění o mladém učiteli, který z různých důvodů odešel z Hodonína až k šumavským hvozdům a tam působil zčásti jako dobová kantorská figurka, zčásti jako nerudovský podivín: kteří středoškolští pedagogové se ostatně nejeví coby prapodivní i svým nejprapodivnějším žákům? Přesto si s chováním, jednáním a tím méně smýšlením nového páně profesora nevěděli kašperskohorští příliš rady, zvláště matinky s vdavekchtivými dcerunkami. Podotkneme ovšem, že tato autorka profesorská historie nemá nic společného s pozdějším Klostermannovým mnohadílným a širokodechým románem Suplent, v němž autor do značné míry zachytil nebo shrnul někdejší vlastní, především plzeňské pedagogické zkušenosti.

Toto je úplně jiný příběh a směrodatná je skutečnost, že osudy mladého pana profesora v raných kašperskohorských letech jsou posléze vypravovány z pohledu jeho náhodného, o mnoho mladšího známého, totiž studenta Karla, který se ovšem zanedlouho „přenesl zprva do Vídně, po roce pak do Plzně“. V závěru knihy pak Karel Klostermann „drahému čtenáři“ přiznává, že „co jsem ti tuto vypravoval, není vymyšleno. Oním panem Karlem byl jsem já sám.“ Jde tedy o pozapomenutou epizodu ze spisovatelova mládí, kdy se seznámil s učitelem přesídlivším z Moravy aspoň načas na Šumavu, přičemž vzpomínku na něj si budoucí literát údajně nadlouho „zachoval ve věrné, upřímné paměti“. Však také o panu profesorovi s laskavým porozuměním praví, že „byl ve svém jádru nadmíru dobrý a šlechetný člověk“, vzápětí však konstatuje, že jej „ubily maloměstské poměry, do nichž se dostal“.

Je to sice královské svobodné zlaté báňské město, leč i v něm stejně jako v jiných lokalitách té doby panovaly tuze nezáviděníhodné, zmíněné maloměstské poměry, jichž byl Karel Klostermann znalcem par excellence a které také s velkou mírou pochopení uměl ve svých knihách popsat a pojmenovat. Jako nepřímý vypravěč zde také vylíčil, proč a jak se znenadání může v takových končinách rozšířit tvrzení, nerudovsky řečeno, že ten či onen nepokojný človíček „byl darebákem“. Přesto všude žijí lidé, a proto i tam, věří Klostermann, „duše se otevírají celému světu“.

VLADIMÍR GARDAVSKÝ

Román Ovečky a vlci završil volnou trilogii

Tereza Herzogová vydala svoji šestou knihu, román Ovečky a vlci (Motto, Praha 2025), kterou završila volnou trilogii rozepsanou opusy Schovávaná a Tichá pošta. Je těžké rozsoudit, zda autorce více sedí forma románu nebo povídek, v obou případech vždy nabídla čtenářům přesvědčivé příběhy, pravdou však je, že teprve svou románovou trilogií se spisovatelka dostala do obecného povědomí a definitivně se katapultovala mezi českou literární elitu. I její poslední román je poutavý a nechá čtenáře nerušeně proplout světy jeho hrdinů a prožít s nimi často zásadní okamžiky jejich životů. I když se mnoho situací odvíjí neodolatelně humorně a mnohdy i v groteskní nadsázce, přesto pravdivě zpodobují současný svět v celé jeho složitosti. Autorka disponuje výjimečným citem pro český jazyk, její barvitě metaforicky jsou nápadité a vpravdě osobité, její úvahy nikdy neupadají do klišovitosti, ale zasahují nás svou opravdovostí.

Vyprávění se opět začíná rozvíjet po sedmi letech od ukončení děje předchozího románu. Hlavní hrdinka trilogie, někdejší pedagožka a nyní již spisovatelka Šárka, právě pohřbívá svého manžela. Rozhoduje se, zda se přestěhovat se svou sedmiletou dcerou a psem na zděděnou šumavskou samotu, kde, jak doufá, by se snáze vyrovnala s odchodem partnera, i když si uvědomuje, že mimořádně nadaná Amálka by v městském prostředí měla více příležitostí k rozvinutí všech svých vloh. Navíc záhy zjišťuje, že stará chalupa, nevráživí starousedlíci a tajemné šumavské hvozdy jsou pro osamělou ženu tvrdým oříškem.

Na scénu se vrací řada postav, které již známe, Šárčina matka Helena či někdejší kolega, středoškolský profesor Chroust a jeho manželka, kamarádka Šárky, tatérka Andrea a další. Román je však zabydlen spoustou nových, nadmíru živých hybatelů dění. Je třeba zmínit především Alžbětu Bednářovou, odzbrojujícím způsobem prostofekou, boubelatou královnu české love story, jen ukázky z jejích děl by možná mohly působit seriózněji, a také špalír jejích ctitelů, například pojišťovák Káju, pro kterého je pojišťování alfou a omegou lidského bytí, milovníka lasagní Cyrila s choulstivým povoláním inseminátora či Milouše s jeho pověstnými ranními erekcemi. Představí se nám chápací a trochu podivínská psychiatrická

Mízová, šéfredaktorka časopisu Stablní žena Miriam Slimáková v každém okamžiku stoprocentně stabilní, dlouholetý prominentní pacient psychiatrické léčebny Leopold Tichý se zálibou stavět lodě v lahvích či politolog Kvido Quadrát, nad jehož bezobsažnými floskulami by jistě zajásal sám Vladimír Just. Z šumavských protagonistů se nesmazatelně vryje do paměti drsnější rázovitost Michala a Romana, z nichž každý se postupně vybarvuje jinak, záhadná cikánka Josefina či farář Petr Kamínek roztomile oslovující Šárku zdobnělinami názvů bylin. Postavy jsou to pestré, myšlením rozmanité a veskrze životné.

Autorka drží celý příběh ve fiktivní rovině, o to víc působí celek jako svrchné literární dílo. Přesvědčivě vyznívají i rozhovory Šárky s dcerou Amálkou, žákyň 2. třídy základní školy, literátka zúročuje zkušenost se soužitím s dětmi podobného věku. Je už dnes zkušenou prozaičkou, a tak je jejím pracím těžké cokoli vytknout. Snad jen na str. 240 mohly redakční korektury zachytit, že je technicky nemožné, aby řidič tiráku přes stažené okénko peskoval řidiče předjížděného pomalu jedoucího auta. Suma sumárum Tereza Herzogová dává čtenářům možnost příběh téměř skutečně prožít, a navíc je přítom i královsky pobaví.

MARTIN LIŠKA

Něco se končí, něco začíná

Ivo Fencel představuje na západočeské literární scéně ustálené jméno. Typickými motivy jeho textů jsou – vedle lokalizace právě do Plzně či jejího širšího okolí – prolínání reality s prvky nadpřirozena, respektive se sny a představami, u kterých si čtenář nikdy nemůže být zcela jistý, zda se odehrály skutečně či jen v mysli románových postav, a časté aluze na klasická literární díla, někdy vyjádřené explicitně i přímo názvem románu, někdy spíše uschované v textu a srozumitelné jen těm čtenářům, kteří odkazované dílo znají. Zmíněná charakteristika platí i o jeho novém románu Sabrina Horáčková zemřela a žije v Berouně (NAVA, Plzeň, 2024).

V románu se silnými autobiografickými prvky (na jazyk se přímo vkrádá dnes tolik moderní pojem autofikce) zavádí Fencel čtenáře do období sklonku 80. let, které sleduje z pohledu mladíka s přezdívkou Marvin, aktuálně se živícího jako geodet. Práce v terénu jej přivádí na různá skrytá místa, kde se popis reality může snadno protnout s hororovým nádechem či naopak vyvolat aluzi na díla autorů pro mládež, které autorovo alter-ego náruživě čte (jakkoliv se vnucuje neodbytná otázka, nakolik jsou tak časté odkazy na Jaroslava Foglara, známého především jako autora dobro-

družství v temných městských zákoutích nebo naopak v nedotčené přírodě, v prostředí venkovských zahrad funkční). Hororový nádech mají i historky o místní verzi Polednice jménem Skřechal, jehož portrét je dokonce vyvěšen v jedné z venkovských hospod, které geodeti při své práci navštěvují. Vysedávání po hospodách a celkově velmi volný vztah k plnění pracovních povinností, proložený ovšem permanentní obavou z možného udání právě za toto či za poslech Svobodné Evropy, Fencl zachycuje velmi zdařile a nejednoho pamětníka nad těmito pasážemi prodchne závan příjemné nostalgie. Události v Praze směřující k přelomovému listopadu 1989 doléhají ke geodetům jen vzdáleně a zprostředkovaně a spíše v nich vyvolávají zvědavost než touhu svrhnout režim.

Zvědavost v Marvinovi vyvolává i Žaneta, přítelkyně jeho parťáka Sandyho. Ačkoliv se soudě dle zmínek o absolvované prezenční vojenské službě nejedná o člověka na hranici dospělosti, zůstává mu podstata vztahu mezi Sandym a Žanetou utajena a přijít jí na kloub se snaží nejrůznějšími prostředky, příliš se nezdráhá ani číst si Žanetiny dopisy. Sám sice touží po jakési Zuzaně a při cestě do Prahy na demonstraci se setká a snad i sblíží s titulní Sabrinou – tato poměrně explicitní pasáž patří opět mezi ty, u nichž není jisté, zda se odehrávají v realitě nebo jen v jeho představách –, ale zlomovým okamžikem vstupu do světa dospělých se stává až společné setkání na nádraží, kam Žaneta přichází Sandymu naproti.

Žaneta se pro Marvinu postupně stává blízkou kamarádkou, mladík hledá důvody a záminky, aby mohl trávit čas se Sandym a s ní, přičemž skutečnost, že Sandyho čeká blízké narukování na vojnu, ve čtenáři vzbuzuje určitá očekávání, jak se bude Marvinův vztah s Žanetou vyvíjet, až Sandy nebude blízko. Vypravěč však zjevně ve svých myšlenkách tak daleko nedejde, respektive se, když má „pole volné“, nedokáže přimět je uskutečnit (a nutno uznat, že Žaneta jej v tomto směru ani nijak k činu nevyzývá). Že mezitím v Praze proběhne revoluce, vnímají oba mladí lidé a s nimi i čtenář jen jaksi vzdáleně na pozadí.

Fenclův román tak lze především vnímat jako další variaci na téma návratu do dětství či chlapectví, v tomto případě promíchanou s motivem vlastního dospívání a opouštění této životní fáze. V zasazení do konce 80. let pak lze vidět určitou kontrastní paralelu s chodem „velkých“ dějin, kdy jednotlivé náznaky změny jsou dobře rozpoznatelné a zřetelné, avšak změna samotná proběhne bez předchozího upozornění nebo dokonce téměř bez povšimnutí a teprve ze zpětného pohledu je možné její význam plně docenit. Přičemž přijít na to, jak v nových poměrech fungovat, ať už se jedná o přechod z komunismu k demokracii nebo z dětství do dospělosti, musí nakonec každý člověk sám.

VLADIMÍR NOVOTNÝ

Po Pěší zóně

Zvonce se často rozezná při slavnostní příležitosti, nejednou ale také zvučí ve vysloveně vzpomínkové tónině. Třetí tisíciletí letí, ne-li peláší kupředu ostošest, kdo si vzpomene, jak praví klasik, na zápletku někdejšího prvního či dřívějšího dějství? Takto se můžeme ptát, kdo si ještě v západočeském literárním teritoriu vzpomene, „co bylo před Plžem“? Rozuměj, zda už v devadesátých letech věku minulého v Plzni existovalo nějaké srovnatelné literární nebo kulturní periodikum? Znalci vyznačující se dobrou pamětí vmžiku a ruče odvěti, že nedlouho vycházející Spektrum, především však občasník nebo čtvrtletník Pěší zóna. Kde té je ale konec, kdypak Pěší zóně jednou provždy zazvonil zvonec?

To je skutečně příběh pro pamětníky. Jenže PLŽ a Pěší zóna by si v ničem nekonkurovaly, navíc se ani nedoplňovaly. Můžeme konstatovat, že když literární měsíčník PLŽ začal vycházet, zmíněná Pěší zóna vycházet přestala, aniž by se mezi jedním začátkem a jedním koncem vyrojily nějaké větší příčinné souvislosti. V jednom případě už nadšení vyprchávalo, v druhém případě naopak přímo vytryskávalo. Také stojí za připomenutí, že Pěší zóna se nedeclarovala jako literární revue, nýbrž, jak lze číst v jejím podtitulu, coby „revue pro památkovou péči, archeologii, historii, výtvarné umění a literaturu“. Ba. Nutno ovšem bez odkladu zdůraznit, že literatura v ní opravdu nehrála ani druhé housle, ačkoli v jednotlivých číslech by se našly i nesporně interesantní literární příspěvky. Bylo jich však pomálu.

Našel by se ještě závažnější rozdíl: PLŽ již ve svém názvu rázně dával najevo, že si přeje být tribunou plzeňského, respektive západočeského literárního života, zatímco Pěší zóna naopak zdůrazňovala, že zaměření na region je jí cizí nebo že to redakce pokládá za nedostačující. Proto neváhala otiskovat materiály veskrze nezápadočeské: kupříkladu studii o keltském oppidu u Stradonic na Berounsku. Na literáty z regionu se v Pěší zóně dostávalo velice poskrovnu, na ty živoucí dokonce naprosto výjimečně. Z odstupu času by se mohlo zdát, že v souladu s touto anti-literární koncepcí se jako kdyby připravovala půda a prostor pro vznik západočeského literárního periodika. To se vskutku na podzim 2002 podařilo, poněvadž vyšlo první číslo PLŽe. Se zcela nepěšízónovým autorským okruhem.

Pochopitelně je škoda veliká, že Pěší zóna nevychází. Už jednou se přichystávalo její znovuvzkříšení, leč nevzkřísilo se pranic. V akademickém Slovníku českých literárních časopisů, sborníků a almanachů za období 1945 až 2000 nakonec Pěší zóna vůbec nefiguruje. Jenže ona opravdu nebyla literární.

AUTOŘI PLŽE

Stanislav Bukovský (1944 Plzeň) - výtvarník a publicista

Vladimír Gardavský (1943 Plzeň) - publicista

Petra Kohoutová (1972 Plzeň) - učitelka češtiny pro cizince, v Plži debutuje

Daniela Kovářová (1969 Ostrava) - advokátka, senátorka, spisovatelka, žije ve Štěnovicích u Plzně

Peggy Kýrová (1970 Plzeň) - referentka, překladatelka, prozaička a publicistka

Martin Liška (1985 Praha) - informatik, recenzent, žije v Plzni

Vladimír Novotný (1946 Praha) - bohemista, literární kritik, žije v Chodouni

Josef Straka (1972 Jablonec nad Nisou) - edukátor, dramaturg, básník, žije v Praze

Vhrsti (1970 Rokycany) - výtvarník, ilustrátor, prozaik, publicista, žije ve Strašicích

Markéta Zvolánková (1991 Plzeň) - pedagožka, básnička

V PŘÍŠTÍM ČÍSLE ČTĚTE

Nové básně Evy Válkové

Další z příběhů Karla Adamuse

Tradiční autorské rubriky Stanislava Bukovského, Peggy Kýrové a Vladimíra Novotného

TIRÁŽ

Plž – Plzeňský literární život

Ročník XXIV. č. 11, listopad 2025

Náklad: 230 ks. ISSN 1213-9890

Vydává Knihovna města Plzně, p.o.

Redakce: Jana Horáková,

e-mail: horakovaj@plzen.eu, tel.: 378 038 206

Listy Ason-klubu: Helena Šlesingerová,

e-mail: slesingerova@plzen.eu, tel.: 378 038 200

Knihovna města Plzně, B. Smetany 13,
301 00 Plzeň, www.knihovna.plzen.eu

Číslo 11 sestavila Jana Horáková

Korektury: Vladimír Gardavský

Obálka, grafická úprava a typografie:
Miloslav Krist - ArtKrist

Tisk: MK-tisk, Miroslav Kratochvíl,
Cukrovarská 8, 301 00 Plzeň

Vydávání je povoleno
Ministerstvem kultury ČR

Evidenční číslo periodického tisku:
MK ČR E 13766

Knihovna **Plzeň**